

IVAN KOVAČ (1937, Ruski Krstur–1992, Novi Sad)

Ivan Kovač, kompozitor, melograf, muzički producent i muzički pedagog rusinskog porekla, rođen je u Ruskom Krsturu 1937. godine. Kovač je odrastao u građanskoj porodici u kojoj je kultura, prvenstveno književnost i muzika, bila veoma zastupljena u svakodnevnom životu, s obzirom na to da mu je otac Mihal bio poznati književnik, a majka Jelena članica hora Opere u Srpskom narodnom pozorištu. Osnovnu školu i prvi stepen gimnazije mladi Ivan je završio u Šidu, a školovanje je nastavio u Novom Sadu gde je završio drugi stepen gimnazije, kao i nižu i srednju Muzičku školu „Isidor Bajić”. Nakon ovoga, odlazi u Beograd gde upisuje uporedo Filozofski fakultet i Muzičku akademiju (danas Fakultet muzičke umetnosti), na kojoj studira najpre na odseku za klavir, a zatim upisuje studije kompozicije kod poznatog kompozitora Predraga Miloševića, jednog od značajnih predstavnika takozvane praške škole studenata koji su usavršavali znanje iz kompozicije i muzičke teorije na čuvenom Konzervatorijumu u Pragu i vratili se u Jugoslaviju da rade na unapređivanju muzičkog obrazovanja u zemlji. Za vreme studija, Kovač je radio kao saradnik na Radio Beogradu. Kovač je diplomirao studije kompozicije kod prof. Miloševića 1969. godine i potom se vraća u Novi Sad gde je dobio posao kao spiker u Radiju Novi Sad, u redakciji programa na rusinskom jeziku, ali ubrzo prelazi u muzičku redakciju gde je radio kao urednik ozbiljne muzike, a 1971. godine postaje i pomoćnik direktora Muzičke produkcije Radija Novi Sad. Ubrzo potom su usledile druge funkcije u novosadskim institucijama kulture. Tako je Kovač postao direktor svoje nekadašnje Muzičke škole „Isidor Bajić” 1975. godine, a godinu dana nakon toga dobio je poziv da bude profesor predmeta Strukturalna analiza muzičkog dela na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, gde je od 1982. do 1986. bio i dekan. Ivan Kovač je bio aktivan i ugledan član mnogih novosadskih i pokrajinskih kulturno-prosvetnih asocijacija i ustanova, a između ostalog jedno vreme je bio na čelu Udruženja kompozitora Vojvodine. Bio je angažovan i kao sekretar Saveza udruženja kompozitora Jugoslavije od 1986. godine u Beogradu i tu funkciju je obavljao do kraja života. On je organizaciono konsolidovao ovaj Savez, a posebno je doprineo modernizaciji i osavremenjavanju rada ove organizacije.

Kao profesor strukturalne analize na katedri za kompoziciju na Akademiji umetnosti u Novom Sadu bio je veoma strog i tražio je od studenata izuzetnu pripremljenost i individualnu angažovanost, ali je, po svedočenju njegovih nekadašnjih studenata, bio veoma inteligentan, ali i konzervativan i suvoparan. Kompozicije su mu snimljene u Muzičkoj produkciji Radija Novi Sad, a izvođene su u Novom Sadu, Beogradu, Osijeku, Trstu, Segedinu, Parizu, Kijevu i u drugim gradovima.

Kovač je bio kompozitor visoko izražene originalnosti i njegov muzički stil se nije bazirao na ekstravaganciji i spoljašnjim efektima, radije njegov kompozicioni izraz odražava individuu koja konstantno nanovo izučava međusobne odnose zvučnih struktura, uz veliki udeo poznavanja orkestracije i dobrog poznavanja karakteristika pojedinih instrumenata. Njegova melodija je tonalna i vrlo bliska folklornom idiomu, naročito kada su u pitanju narodne pesme rusinskog porekla. Bio je izraziti protivnik avantgarde, što je u više navrata isticao. Iz njega, pored kompozitora, kritički progovara naučnik i pedagog: „Mislim da srušiti sve za sobom ne znači postati velik u budućnosti. Našem društvenom tkivu, mislim takođe, ne pripada avangardna muzika, jer mi još nismo otkrili ni funkcionalnu harmoniju. Imamo mnogo nepismenih

mužičara kod kuće, a već želimo da osvajamo veliku Evropu. Uostalom, zašto bih stvarao muziku čupajući žice iz klavira, do kojeg sam tako teško došao?”

Komponovao je relativno manji opus u odnosu na svoje savremenike, ali je i sa njim ostavio traga u istoriji muzike koji nije dovoljno poznat javnosti. Orkestarska dela: „Simfonija u tri stava”; „Koncert za gudački orkestar”; „Serenada bukolika” za gudački orkestar; „Končertino” za orkestar harmonika; „Rapsodični skerco” za tamburaški orkestar. Najviše je komponovao dela za kamerne sastave kao što su „Sonata za obou i čembalo”; „Tri tužne narodne” za violončelo i klavir; „Gudački kvartet”; „Kvartet za klarinet, violinu, violončelo i klavir”; zatim „Preludijum, varijacije i fuga” za hor, klavir i udaraljke; „Funerailles” i druga. Klavir je bio instrument kome je posvetio najviše svojih kompozicija, tako su nastala „Preludium i fuga”, „Svita”, „Sonata hommage a I. Kassowic”, „Varijacije i fuga” za dva klavira, kao i „Sonata za klavir”, „Toccata quasi una Sonata”. Manje su zastupljena dela kompleksnijeg tipa, kao što su kantate ili oratorijumi, ali ima nekoliko ovakvih primera koji su vrlo često posvećeni deci. „Četiri pesme” za dečji glas i klavir, „Šest pesama” iz zbirke „Slavuj”, „Kantata” za dečje soliste, hor i klavir, „Deca celog sveta”, „Svečana pesma” za dečji hor i mali orkestar, „Dečje carstvo”, kao i solo pesme „Čarobno zvono”, „Svitanje”, „Luna je mrtva” i druge. Ima i nekoliko dela koja pripadaju oblasti primenjene muzike za predstave. Komponovao je i vokalno-instrumentalnu muziku koja pripada žanru oratorijuma, kao što je „Apoteoza ‘41”, koji je izveden u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu i „Branim”, koji je nagrađen na takmičenju „Bilećanke” 1980. godine.

Pored ovog angažmana u unapređivanju kulturno-umetničkog ambijenta u Novom Sadu, Vojvodini, ali i Jugoslaviji, Kovač se bavio, jednakim uspehom, i muzičkom kritikom i publicistikom.

O njegovom životu i delu je najviše članaka objavljeno u časopisu za nauku, literaturu, kulturu i umetnost Rusina „Švetlosć”, kao i u nekoliko snimljenih emisija i priloga na Radio-televiziji Novi Sad.

Umro je nakon kraće borbe sa bolešću 1992. rodine, u Novom Sadu, gde je i sahranjen na Gradskom groblju.

Muzički primeri:

Ivan Kovač, „[Gudački kvartet](#)“ – odlomak, (Vladimir Ćuković, violina; Bojan Glušica, violina; Stanislav Brkanić, viola; Tamara Savić, violončelo);

Ivan Kovač, „[Sonata za klavir](#)“ – odlomak, Darko Varga, klavir.